

Φοβού τα κοινωνικά δίκτυα και ενοχλητικά tweets φέροντα...

Του Τάσου Οικονόμου

Τα λόγια της Κικής Δημουλά για την παλιά Κυψέλη και τα παγκάκια της, ξεσήκωσαν θύελλα αντιδράσεων σε Facebook και Twitter. Πολλές επακόλουθες αναλύσεις για την ψηφιακή αντιπαράθεση μοιάζουν ανακόλουθες, καθώς ανακάλυψαν, εσχάτως, το ρόλο των κοινωνικών δικτύων στο δημόσιο διάλογο, προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα και απαξιώνοντάς τον. Για τους επικριτές των διαδικτυακών σχολίων, η συζήτηση για τα κοινά, προ Web 2.0 – ο όρος σηματοδοτεί τη διάδοση των κοινωνικών δικτύων-, ήταν ποιοτικότερη και η ισοτιμία λόγου των «άβαταρ» αποτελεί κάτι που πρέπει να... διορθωθεί. Απέχει από την πραγματικότητα αυτή η προσέγγιση, η οποία μάλιστα είναι και αρκετά διαδεδομένη.

Είναι προφανές ότι τρία χρόνια μετά από την Αραβική Άνοιξη αλλά και από μία πληθώρα γεγονότων σχετιζόμενα με τη σημασία των social media, δεν μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητή η αλλαγή παραδείγματος που συντελείται. Πολλές αναλύσεις, από τα τέλη της δεκαετίας του '90 ακόμη, επανακαθόρισαν τη δημόσια σφαίρα ενσωματώνοντας το Ίντερνετ σε αυτή και επιστρέφοντας στην αρχική ερμηνεία της από το Γερμανό φιλόσοφο, Γιούργκεν Χάμπερμας. Στο εγκυκλοπαιδικό άρθρο του “Η δημόσια σφαίρα” (1964) περιγράφει την έννοια με την οποία τιτλοφορεί το κείμενό του, ως «ο χώρος της κοινωνικής μας ζωής στον οποίο μπορεί να προσεγγιστεί αυτό που ονομάζεται κοινή γνώμη». Κατά τον Χάμπερμας, «στη δημόσια σφαίρα οι πολίτες «συζητούν χωρίς περιορισμούς, με εγγυημένη την ελευθερία τους να συναθροίζονται, να συσκέπτονται, να εκφράζουν και να δημοσιεύουν την άποψή τους για θέματα γενικού ενδιαφέροντος».

Αρκετά χρόνια αργότερα, η Ζήση Παπαχαρίση, καθηγήτρια στο Τμήμα Επικοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου του Ιλινόι, στο πόνημά της «Το Διαδίκτυο ως η Νέα Δημόσια Σφαίρα» (2002), στοιχειοθετεί ότι το Ίντερνετ «μπορεί να διευκολύνει το διάλογο που προωθεί τη δημοκρατική ανταλλαγή ιδεών και απόψεων. Οι νέες τεχνολογίες παρέχουν πληροφορίες και εργαλεία, τα οποία μπορούν να εκτείνουν το ρόλο του κοινού στη δημόσια και την πολιτική «αρένα».

Είναι ανώφελο, λοιπόν, να επιχειρείται η απαξίωση του timeline του Twitter επειδή συμβάλλει στη δημόσια συζήτηση. Οι όποιες προσεγγίσεις σε σχέση με αυτό το γεγονός, πρέπει να βασίζονται στη μελέτη και κατανόηση του φαινομένου και όχι στο ανάθεμα χωρίς αιτία. Κυρίως, για να μην αποτυπώνονται λάθος συμπεράσματα στα κιτάπια του Διαδικτύου, όπου όλα καταγράφονται και αρχειοθετούνται.

Από την άλλη, εξίσου λάθος θα ήταν ο ισχυρισμός ότι το λεγόμενο και «πρώην κοινό» - σύμφωνα με τον Κλάι Σέρκι και το βιβλίο του «Here Comes Everybody»-, σχολιάζει συνολικά με ψυχραιμία και νηφαλιότητα και κάθε λέξη που πληκτρολογείται και δημοσιεύεται αποτελεί το απαύγασμα της «σοφίας του πλήθους». Μία ορθή προσέγγιση είναι η κριτική αντιμετώπιση όσων τουιτάρουνται ή ποστάρουνται και η εξαγωγή συμπερασμάτων με βάση το λογισμό και το «παρελθόν» των ακολουθούμενων σχολιαστών. Ούτως ή άλλως, όπως ανέλυε ο Γουόλτερ Λίπμαν στο πόνημά του «Η Κοινή Γνώμη» το... μακρινό 1922, «διαλέγουμε εκείνα που η πολιτιστική μας παράδοση έχει ήδη ορίσει για εμάς, και τείνουμε να διανοούμαστε εκείνα τα οποία έχουμε διαλέξει».

Τα κοινωνικά δίκτυα στην Ελλάδα βρίσκονται σε όμοιο μεταβατικό στάδιο με αυτό της κοινωνίας και, παρά το μερικό «ψηφιακό αναλφαβητισμό» των κατοίκων της χώρας, ο δημόσιος λόγος εκφέρεται με τους ίδιους ιδεολογικούς όρους αντιπαράθεσης, εντός ή εκτός Δικτύου. Η ειδοποιός διαφορά και αυτή που πρέπει να αποτιμηθεί με νηφαλιότητα, είναι η ισοτιμία του λόγου που παρέχεται από τα κοινωνικά δίκτυα. Αναγνώστες ή μη της Κ. Δημουλά μπορούν να της επιτεθούν φραστικά στο Facebook με την ίδια ευκολία που την ακολουθούν. Ο σχολιασμός της στο

Twitter μπορεί να εμπλέξει χιλιάδες ανθρώπους, χωρίς καν τη συμμετοχή της, ενώ η βαρύτητα της κάθε άποψης ενσωματώνει ως κριτήριο τις αναδημοσιεύσεις, γνωστές ως Retweet (RT). Το μέσο και το μήνυμα αποκτούν, πλέον, πολύ διαφορετικούς δεσμούς από αυτούς που επιχείρησε να αντιστρέψει ο γνωστός θεωρητικός των μέσων, Μάρσαλ Μακλούαν.

Άλλωστε, η γενική χρήση του όρου κοινωνικά δίκτυα εκφράζει σε ένα μεγάλο βαθμό το γεγονός ότι βρίσκονται σε διαρκή εξέλιξη και η προτίμηση των συμμετεχόντων στις όποιες καινοτομίες και τεχνολογικές διευκολύνσεις παρέχουν είναι αυτή που καθορίζει το περιεχόμενό του: μιλάμε μόνο για το Facebook και το Twitter ή αναφερόμαστε και στο LinkedIn; Είναι το Youtube κοινωνικό δίκτυο; Μήπως πρέπει να συμπεριλάβουμε και το Instagram; Σε αυτό το συνεχώς μεταβαλλόμενο πεδίο, απρόβλεπτο στην εξέλιξη του φαντάζει άκαιρο και άτοπο να λιθοβολούνται τα social media για τη διαλεκτική ισοτιμία που παρέχουν. Η ρητορική του αγνωστικισμού και της φοβικής αντιπαλότητας, μάλλον, συσκοτίζει τα ψηφιακά δρώμενα και αδυνατίζει την προσπάθεια μελέτης, ανάλυσης και αποτίμησής τους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να συμπτυχθεί το κείμενο σε 80 – 100 λέξεις. (25)
2. Να δικαιολογηθεί η χρήση του άπληθυντικού & γ προσώπου. (10)
3. Να δικαιολογήσετε τη συνοχή και συνεκτικότητα του κειμένου (10)
4. Να βρείτε από μια συνώνυμη για κάθε υπογραμμισμένη λέξη. (5)
5. «Η ρητορική του αγνωστικισμού και της φοβικής αντιπαλότητας, μάλλον, συσκοτίζει τα ψηφιακά δρώμενα και αδυνατίζει την προσπάθεια μελέτης, ανάλυσης και αποτίμησής τους.» Να αναπτύξετε το παραπάνω νόημα σε μια παράγραφο με τη μέθοδο της αιτιολόγησης. (10)
6. Μέσα κοινωνικής δικτύωσης: σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας ή νέα μορφή χειραγώγησης; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα αποδεικτικό δοκίμιο 450 – 500 λέξεων. (40)